

LA INDÚSTRIA MILITAR I DE SEGURETAT DE FRONTERES A CATALUNYA

Autoria: Nora Miralles, Pere Ortega

RESUM EXECUTIU

El present informe ha estat elaborat amb l'objectiu d'aportar informació sobre una realitat potser ignorada a Catalunya, però que hauria de preocupar, la tendència d'augment en la producció en l'àmbit de la seguretat, lligat a empreses que ja subministraven components i serveis militars a les grans companyies del sector de la defensa o al mateix Ministeri de Defensa d'Espanya. Una realitat que genera encara poca atenció per part de la ciutadania que sovint no és conscient del perill que amaga la militarització i securització de les relacions humanes, perquè prioritza els mitjans militars o policials per oferir una pretesa sensació de seguretat. Realitat que obeeix a com perceben *l'establishment* i els governs la seguretat, sempre lligada a amenaces i perills exteriors o interiors com ara atacs terroristes, crim organitzat, migracions,...

La resposta de les institucions europees de fortificar les fronteres a la crisi de les refugiades que, o fugint de la pobresa o fugint de guerres, ha generat un important increment en el mercat de la seguretat de fronteres. D'aquest mercat s'han aprofitat, sobretot, les indústries militars, les mateixes que venen armes arreu, i que en bona part són les responsables dels conflictes armats i de moltes vulneracions dels Drets Humans. Aquestes empreses militars i de seguretat han iniciat un milionari creixement de facturació en tota Europa (també en Espanya i Catalunya), en un moment en què la despesa militar espanyola havia disminuït arran de la crisi econòmica iniciada en 2007.

El revifament a partir de 2015 de la indústria de la defensa espanyola i de les seves ramificacions a Catalunya, any en què es va començar a sortir de la crisi, ha permès no solament l'augment dels pressupostos de defensa i la recuperació del sector industrial militar, sinó també l'increment dels fons destinats a la seguretat i la militarització de fronteres.

Així, les grans empreses de defensa s'han introduït amb força en el mercat de la seguretat i, especialment, de la seguretat fronterera, amb un gran potencial de creixement que ha suposat la reactivació d'empreses com Indra, Sener, TecnoBit, GMV, Rohde & Schwarz, Accenture, Sopra Steria, ATOS IT o Thales.

La major empresa en pes i importància dins d'ambdós sectors (defensa i seguretat) a Catalunya, és Indra, que acompanyada de GMV, són principals contractistes espanyoles de l'Agència Europea de Fronteres i Costes (Frontex), de l'Agència Europea de Defensa i de l'OTAN.

En total es calcula que en el territori català, hi ha al voltant de 1.700 persones treballant en projectes orientats a la indústria de la seguretat de fronteres i la defensa. Però, malgrat això, Catalunya continua sense distingir-se per tenir una producció armamentista important. Segons l'informe "La industria de defensa en España" de 2016 per la Direcció General d'Armament i Material del Ministeri de Defensa, les vendes totals de defensa a Catalunya van suposar 22,2 milions d'euros el 2016, un volum que pot semblar elevat, però que no arriba al 0,8%

de les vendes totals de defensa de l'Estat Espanyol. No és aquest el cas de la indústria de seguretat a Catalunya, on s'albira un important creixement com ho demostra la implantació i creixement de les empreses assenyalades.

Per altra banda, avergonyeix conèixer les ajudes d'ACCIÓ, –l'Agència per la Competitivitat de l'Empresa de la Generalitat de Catalunya– destinades a empreses que participen en la indústria militar i de seguretat de fronteres que, entre els anys 2008 a 2017, van ser de 50.678,075 euros. Encara que després de la crisi econòmica de 2008, es van reduir molt i entre 2012 i 2018 van ser d'1.214.281 euros.

INTRODUCCIÓ

Des de la publicació de l'informe "La indústria militar a Catalunya, un desig insatisfet" (Ortega, 2013), no s'havia radiografiat de forma exhaustiva i profunda el pes de la producció militar en el nostre territori, a la qual, en aquest nou informe, hi afegim el volum de negoci que representen els projectes vinculats al Fons Europeu de Defensa i les agències responsables de la militarització de les fronteres europees, per la importància evident que les empreses militars –també les que tenen presència a Catalunya– representen en aquest àmbit, fins al punt de ser-ne les contractistes i llobbistes majoritàries.

I és que la resposta de les institucions europees a la crisi de les refugiades ha generat un *boom* en el mercat de la seguretat de fronteres, del qual s'han aprofitat, sobretot "les mateixes empreses que venen les armes a l'Orient Mitjà i el Nord d'Àfrica, atiant els conflictes, les tensions i les vulneracions dels Drets Humans que empenyen milions de persones a deixar les seves llars" (Akkerman, 2016). Permetent-les, a més, penetrar en un mercat amb gran potencial de creixement –el mercat mundial de la seguretat ha passat d'un volum de 10.000 a aproximadament 100.000 milions d'euros el 2011– en un moment en què els fons espanyols destinats a defensa havien minvat arran de la crisi econòmica.

El revifament de la indústria de la defensa a partir de 2015, any en què es va començar, en part, a sortir de la crisi de 2007, ha permès un augment generalitzat dels pressupostos militars i una certa recuperació del sector, alhora que ha suposat la reactivació dels Programes Especials d'Armament (PEAs), prefinançats pel govern espanyol. Set programes que suposen una inversió final de 12.100 milions d'euros a realitzar entre els anys 2019 i 2032, destinats a fabricar cinc noves fragates F-110; 248 blindats 8x8 Dragó; tres satèl·lits de comunicació militar; actualització de l'avió de combat EF-2000; continuar la construcció dels helicòpters militars NH-90; modernitzar els helicòpters Chinook; i afegir més inversió pel submarí S-80, aquell que per defectes d'enginyeria s'enfonsa però no flota.

Alhora, la polèmica sorgida després dels atemptats gihadistes a Barcelona de l'agost del 2017, en què una interpretació destrallera de les dades d'exportacions duaneres atribuïa a Catalunya uns nivells de participació en el negoci de

les armes que no es corresponen en absolut amb la realitat, feia necessària una anàlisi exhaustiva que permetés dibuixar un panorama rigorós pel que fa al pes real d'aquesta indústria en el nostre territori. Un pes que suposa, aproximadament, entre un 0,8 i un 2% del total de l'Estat, i vora les 1.700 persones dedicades a la indústria militar i de seguretat de fronteres a Catalunya, de les més de 50.000 que es calcula que treballen directament al sector o en la indústria auxiliar a tot l'Estat Espanyol.

Pel que fa a la composició, l'augment dels fons per a la defensa, per a la seguretat i per a la militarització de fronteres, ha permès el creixement o la instal·lació de grans companyies, com Accenture, Sopra Steria o Thales, amb producció en aquests sectors, molt especialitzades en seguretat, mentre que la majoria d'empreses de defensa al nostre territori continuen essent petites i mitjanes empreses auxiliars, clientes del Ministeri de Defensa i del gegant de l'aeronàutica Airbus.

Per tot plegat, des del Centre Delàs d'Estudis per la Pau, hem considerat adient i d'interès realitzar un nou informe que exposi la realitat de les indústries de defensa i vigilància de fronteres a Catalunya, per tractar-se en molts casos de les mateixes empreses i per ser aquest, també, un sector consolidat i amb un pes relativament important en el territori, que acull algunes de les companyies més beneficiades per aquest negoci de la seguretat, especialment de la seguretat de fronteres, que es troba actualment en expansió (Ruiz, A. i Brunet, P., 2018).

CONCLUSIONS

- Es detecta un revifament clar de la indústria militar espanyola i de les seves ramificacions a Catalunya, a partir del 2015, un cop travessada la greu crisi econòmica del període anterior, que va suposar la retallada i congelació dels fons per a la defensa i dels Programes Especials d'Armament.
- Les grans empreses de defensa s'han introduït amb força al mercat de la seguretat i, especialment, de la seguretat fronterera, amb gran potencial de creixement, paral·lelament a l'augment generalitzat dels pressupostos militars i una certa recuperació del sector, que ha suposat la reactivació dels set Programes Especials d'Armament (PEAs), pre-finançats pel govern espanyol, que suposen una inversió final de 12.100 milions d'euros a realitzar entre els anys 2019 i 2032.
- La major empresa en pes i importància dins d'ambdós sectors (defensa i seguretat) a Catalunya, continua essent INDRA, acompanyada de GMV, que adquireix importància al nostre territori, en paral·lel al seu posicionament com a una de les principals contractistes espanyoles de l'agència europea Frontex, de l'Agència Europea de Defensa i de l'OTAN.
- A Catalunya, l'augment dels fons per a la defensa i per a la seguretat i militarització de fronteres, ha permès el creixement o la instal·lació de grans companyies tecnològiques, com Accenture, ATOS IT, Sopra Steria o Thales, amb un posicionament important en aquests sectors i finançament de les mateixes.
- Tot i el sobredimensionament que alguns mitjans van voler transmetre sobre la indústria militar a Catalunya a l'agost del 2017, la majoria d'empreses de defensa al nostre territori continuen essent petites i mitjanes empreses auxiliars, clientes del Ministeri de Defensa i del gegant de l'aeronàutica Airbus.
- En aquest sentit, Catalunya continua sense distingir-se per tenir una producció armamentista important. Segons l'informe "La indústria de defensa en España", publicat l'any 2016 per la Direcció General d'Armament i Material del Ministeri de Defensa, les vendes totals de defensa a Catalunya van suposar 22,2 milions d'euros el 2016, un volum que pot semblar elevat, però que no arriba al 0,8% de les vendes totals de defensa de l'Estat Espanyol.
- Es calcula que, al territori català, al voltant de 1.700 persones treballen en projectes orientats a la indústria de la seguretat de fronteres i la defensa.
- S'albira una tendència al creixement de la indústria de seguretat arreu de l'Estat, però també a Catalunya, i de l'aposta industrial pel desenvolupament del sector de la fotònica i l'optometria, amb aplicacions creixents en defensa i seguretat.

El present informe ha estat elaborat amb l'objectiu d'aportar informació sobre una realitat potser ignorada a Catalunya, però que hauria de preocupar, la tendència a l'augment en la producció en l'àmbit de la seguretat, lligat a empreses que ja subministraven components i serveis militars a les grans companyies del sector de la defensa o al propi Ministeri de Defensa. Una realitat que genera encara poca atenció per part de la ciutadania, que sovint no és conscient del perill que amaga la militarització i securització de les relacions humanes, que prioritza els mitjans militars o policials per oferir una pretesa sensació de seguretat a la població. Realitat que obeeix a com percep *l'establishment* i els governs la seguretat, sempre lligada a amenaces i perills, de vegades exteriors o interiors com atacs terroristes, crim organitzat, migracions,... En un context en què cal prioritzar aquella seguretat que posa les persones al centre de totes les polítiques públiques, per tal de fer front als problemes d'inseguretat no solament de caràcter transfronterer, sinó també interns, considerant que els éssers humans estem profundament interconnectats en un escenari global on les principals amenaces neixen de la manca de recursos per oferir seguretat econòmica, alimentària, de salut, educació, treball, habitatge, mediambiental, personal, política i comunitària. Una seguretat multidimensional, perquè vivim en un món interdependent i, per tant, les estratègies per abordar aquesta nova realitat no poden ser estrictament militars o policials sinó lligats a la seguretat humana, aquella que prioritza la satisfacció de les necessitats que permeten tenir una vida digna de ser viscuda.

Llegir l'informe complet a:
www.centredelas.org/ca/IndustriaMilitarISeguretatCatalunya

Amb el suport de:

Generalitat
de Catalunya

Agència Catalana
de Cooperació
al Desenvolupament